

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס תולדות ההלכה בראשית העת החדשה

פרופ' פנחס רוט | המחלקה לתלמוד

History of Halakhah in the Early Modern Period | 09-090-01

הרצאה	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
א	סמסטר:
שלישי, 10	יום ושעה
שלישי, 12	שעת קבלה:
Pinchas.roth@biu.ac.il	מייל מרצה:
https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

הקורס יתמקד בתקופת מעבר שבה תחומי חיים רבים השתנו באופן משמעותי, ויבחן את הקשר בין תמורות בקנה מידה עולמי לבין התפתחות ההלכה. הקורס יעסוק בסוגיות הלכתיות מן המאות ה-15–18. מתוך פרספקטיבה היסטורית הממוקדת בסוגיות הלכתיות שונות, הקורס יתייחס לטקסטים הלכתיים מאזורים שונים באירופה ובמזרח התיכון (ואפילו מאמריקה).

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

הלומדים יכירו מגוון של תחומי חיים בהם חלו שינויים עמוקים בראשית העת החדשה. הם יפגשו מגוון של תלמידי חכמים וסוגות יצירה הלכתית שנוצרו בתקופה זו.

מיומנויות

הלומדים ינתחו טקסטים הלכתיים בהקשרם ההיסטורי והתרבותי, וילמדו לזהות רכיבים בשיח ההלכתי שהשתנו או התחדשו בראשית העת החדשה.

למידה פעילה – תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	גירוסים ומעברים			
2	המצאת הדפוס	ביקור בספריה המרכזית וספרים נדירים	Tamara Morsel-Eisenberg, 'Print and the Codification of Jewish Law', Routledge Encyclopedia of the Renaissance World (2022)	
3	המהפכה המדעית ופסיקת הלכה		מעוז כהנא, 'המהפכה המדעית וקידוד מקורות הידע: רפואה הלכה ואלכימיה, המבורג-אלטונה 1736', תרביץ פב (תשע"ד), עמ' 212–165	
4	יהודים, נוצרים ודת	הרצאת אורחת: פרופ' דברה קפלן	יעקב דויטש, 'יהודים בעיני נוצרים בעת	

	החדשה המוקדמת: קרובים ושונים, זמנים 95 (2006), עמ' 58– 69			
5	העולם החדש		לימור מינץ-מנור, 'מסעות יוסף באמריקה: ידע, אספנות וחידוש בעידן התגליות', בדרך אל המודרנה: שי' ליוסף קפלן, ירושלים תשע"ט, עמ' 93–124	
6	משפחה	לימוד בקבוצות	דברה קפלן, 'משפחות קדושות: נשים וחברה פטריארכלית בעקבות הרפורמציה הפרוטסטנטית', זמנים 140 (תשע"ט), עמ' 48–61	
7	מסחר		ראובן בונפיל, ספר מלווה ולווה: מדריך למשכונאות מאיטליה מימי הרנסנס, ירושלים תשע"ה, עמ' 77– 94	
8	טקסים ותרבות פנאי		Elliott Horowitz, 'Coffee, Coffeehouses, and the Nocturnal Rituals of Early Modern Jewry', AJS Review 14 (1989): 17-46	
9	אלימות	לימוד בקבוצות	י"י וייס, 'על הויכוח בענין נדר מזירות שמשון של ה"נגיד" רבי יצחק הכהן שולאל', צפונות ד, ד (תשנ"ב), יד-כה	
10	מגדר		רות למדן, עם בפני עצמן: נשים יהודיות בארץ ישראל, סוריה ומצרים במאה השש-עשרה, תל אביב תשנ"ו, עמ' 94–115	

11	קבלה ומאגיה	גל סופר, 'מאהב, בן ונביא: מאגיה וקבלה באוטוביוגרפיה של יוחנן אלימנו', תרביץ פו (תשע"ט), עמ' 663—694	
12	שפות	דותן ארד, 'ערבית- יהודית ועברית בקרב יהודי סוריה, ארץ-ישראל ומצרים במאה החמש עשרה והשש עשרה', פעמים 121 (תש"ע), עמ' 101—129	
13	הפוסק	הרצאת אורח: עמיקם פריד	חיים ברקוביץ, 'דיוקנו העצמי של פוסק הלכה במאה הי"ז: בין ביוגרפיה לאוטוביוגרפיה', יוסף דעת: מחקרים בהיסטוריה יהודית מודרנית מוגשים לפרופ' יוסף שלמון לחג יובלו, ערך יוסי גולדשטיין, באר שבע תש"ע, עמ' 33—66
14	סיכום		

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלת ביניים	10% מהציון הסופי
מטלת סיכום	90% מהציון הסופי

דרישות הקורס

נוכחות והשתתפות בשיעורים. הגשת שתי מטלות. בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים (לפחות 80% מהשיעורים), שתיבדק מדי שיעור.

דרישות קדם

לבעלי רקע

קריאת רקע והרחבה

Jay R. Berkovitz, 'Reconsidering Early Modern Jewry: Reflections on the Methodology of Legal History', *Jewish History* 37 (2024): 209-257

Matt Goldish, *Jewish Questions: Responsa on Sephardic Life in the Early Modern Period* (Princeton: Princeton University Press, 2008)

Debby Koren, *Responsa in a Historical Context: A View of Post-Expulsion Spanish-Portuguese Jewish Communities through Sixteenth- and Seventeenth-Century Responsa* (Boston: Academic Studies Press, 2024)

Francesca Trivellato, *The Promise and Peril of Credit: What a Forgotten Legend about Jews and Finance tells us about the making of European commercial society* (Princeton: Princeton University Press, 2019)

ירון בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים: החברה היהודית באימפריה העות'מאנית במאה השבע עשרה, ירושלים תשס"ז

דברה קפלן, שטרסבורג: יהודים, נוצרים, רפורמציה, תרגם להד לזר, ירושלים תשע"ז

תמר שלמון-מאק, טן דו: על נישואין ומשבריהם ביהדות פולין-ליטא, 1650–1800, תל אביב 2012